

26.9.2014 POPELY/1651/2014

kotouttaminen@tem.fi

Viite Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö ALTTI ja VERTTI -selvityksistä, päivätty 3.9.2014 (TEM/1081/09.04.01/2013)

Asia Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto ALTTI ja VERTTI -selvityksistä

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen edustaja oli mukana VERTTI-työryhmässä ja yhtyy työryhmän raportin suosituksiin.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lausuu ALTTI –selvityksestä seuraavaa:

Alaikäisten vastaanottojärjestelmä on jo pidempään kaivannut selkeää ohjausta ja yhdenmukaisia käytäntöjä. Kokonaisuudessaan ALTTI –selvitys on hyvä ja sen suositukset kannatettavia.

Yhteistyöryhmän perustaminen alaikäisten vastaanoton asioiden koordinointiin on erittäin hyvä asia. Keskustelu Maahanmuuttoviraston, työ- ja elinkeinoministeriön ja toisaalta eri ELY-keskusten välillä on tärkeää järkevän kokonaisuuden luomiseksi ja yhdenvertaisen ohjeistuksen laatimiseksi. Yhtenäiset sopimusperusteet ja kustannusten vertailu alueiden välillä antavat mahdollisuuksia toiminnan arviointiin kattavammin. Myös perheryhmäkodit kaipaavat linjausta toimintamalleihinsa, joten tietojen vaihto eri perheryhmäkotien kanssa on tarpeen käytännön työn helpottamiseksi.

Selvityksessä suositellaan, että ryhmäkodit ja perheryhmäkodit sijaitsisivat lähellä toisiaan. Pohjois-Pohjanmaan kokemusten mukaan sijainti samalla paikkakunnalla ei ole välttämätöntä. Pohjoisessa on totuttu etäisyyksiin ja siihen, että yhteistyö sujuu myös välimatkan päästä. Niinpä esim. nuoren kavereiden luona käynti onnistuu ihan hyvin vaikka 100 kilometrin päässä. On myös huomioitu, että ongelmallisissa tapauksissa siirtyminen eri paikkakunnalle saattaa ratkaista nuoren tilanteen parempaan suuntaan. Tästä on kokemusta usean nuoren kohdalla, joiden kotoutuminen on lähtenyt aivan uusille urille paikkakunnan vaihdoksen myötä. Lisäksi perheryhmäkotien ja tukiasumisyksiköiden sijoittamisessa tulee huomioida ryhmäkodin sijainnin lisäksi kunnan tahtotila ja kyky tarjota kotoutumista tukevia palveluita. Kunnan halun ja kyvyn toteuttaa tehokkaasti kotouttamispalveluita tulisi olla painoarvoltaan vähintään yhtä vahva kriteeri kuin maantieteellinen sijainti sijoittamisesta päätettäessä.

Samassa yhteydessä selvityksessä suositellaan, että ELY-keskukset aloittavat neuvottelut perheryhmäkotia koskevien aiesopimusten laatimiseksi niiden kuntien kanssa, joissa sijaitsee ryhmäkoteja. Edellä mainittuun viitaten ELY-keskus pitää suositel-

tavampana neuvotteluja sellaisten hyvät kotouttamispalvelut omaavien kuntien kanssa, jotka ovat perheryhmäkodista kiinnostuneita tai jotka olisivat tarvittaessa valmiit perustamaan toisen yksikön. Tätä keskustelua voidaan käydä kuntien kanssa osana normaalia laajamittaiseen maahantuloon varautumista.

Selvityksessä tuodaan esille perhehoidon mahdollisuus kaikille yksin tulleille alaikäisille. Tämä malli on ollut käytössä Oulussa jo useiden vuosien ajan. Malli kehittyi alun perin perheryhmäkodin puutteen vuoksi. Vaikka alueella nyt on perheryhmäkoti, perhesijoituksia tehdään edelleen. Osa Oulun vastaanottokeskuksessa luvan saavista alaikäisistä siirtyy perhehoitoon lastensuojelun kautta. Usein kyseessä on alle 16-vuotias nuori, joka itse toivoo perhesijoitusta ja jolle arviointiryhmä perhesijoitusta suosittelee. ELY-keskus näkisi tarpeellisena sen, että enemmän maahanmuuttaja-taustaisia perheitä koulutettaisiin perhehoitajiksi. Siten saataisiin varmistettua lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen samantaustaisen perheen kautta.

ELY-keskus pitää hyvänä suosituksena myös ehdotusta selkeyttää ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen työnjakoa ja vastuita perheryhmäkotien valvonnassa. Lisäksi perheryhmäkotien toiminnan ohjaamisen vastuita kunnan/kuntayhtymän ja ELY-keskuksen välillä pitäisi selventää. Pohjois-Pohjanmaalla ajoittain ongelmaksi on muodostunut se, että perheryhmäkoti rinnastetaan kuntayhtymässä muihin lastensuojelulaitoksiin ja siten sen ohjaukseen sovelletaan samoja käytäntöjä. Nuo käytännöt eivät välttämättä sovellu aina alaikäisenä yksin tulleille, joilla ei ole Suomessa lainkaan perhettä ja sukua ja jotka tarvitsevat normaalin hoidon ja kasvatuksen lisäksi tukea kotoutumiseen. Perheryhmäkodin asukkaat eivät ole oman käytöksen vuoksi lastensuojelun asiakkaita joutuneita, vaan tavallisia lapsia ja nuoria joille tulee taa-ta mahdollisimman kodinomainen ympäristö. Vaikka ELY-keskus katsoo jonkin toiminnan tai koulutuksen tukevan perheryhmäkodin työtä, ei kuntayhtymä välttämättä salli yksikölle muista yksiköistä poikkeavia toimintatapoja.

Alaikäisten edustajat kaipaavat kattavaa ohjeistusta, koulutusta ja yhtenäisiä toimintatapoja. Näiden asioiden kuntoon saaminen mahdollisimman pian on tärkeää. Selvityksessä todetaan, että esim. edustajien koulutusta voidaan hankkia ostopalveluna. Suunnitteluun tarvittavan henkilöstöresurssin lisäksi tarvitaan resurssia koulutuksen hankintaan. ELY-keskusten toimintamenot ovat radikaalin leikkauksen kohteena, eikä nykyiselläkään tasolla ole mahdollisuuksia toteuttaa kattavaa koulutustoimintaa. Jatkossa koulutuksen hankkimiseen edustajille on vielä vähemmän mahdollisuuksia. ELY-keskus katsoo, että koulutusta tulisi hankkia siten, että sama koulutus vietäisiin joka puolelle Suomea ja siihen osoitettaisiin omat erilliset määrärahat. Tällöin koulutus olisi tasalaatuista joka puolella. Selvityksen ehdotus siitä, että ryhmäkodin puuttuessa koulutuksesta vastuussa on ELY-keskus ja ryhmäkotien alueella Maahanmuuttovirasto, asettaa alueet epätasa-arvoiseen rooliin. Väistämättä niillä alueilla, joista ryhmäkoti puuttuu, ELY-keskuksen resurssitarve suunnitteluun ja koulutuksen hankintaan on muita alueita suurempi.

Leila Helaakoski
Johtaja

Hanna Määttä
Asiantuntija, maahanmuutto

TIEDOKSI Yksikön päällikkö Anna-Liisa Hietala/POPELY